

heder, med besked, raskt, flinkt. *En h. skålm.* — Neutrum brukas ofta substantivt både i obestämd och bestämd form. *Ett hell*, hvad som utgör ett inbegrepp af alla sina delar. *Fysiskt h-t*, en substans, som fyller rymden. *Geometriskt h-t*, hvarje begränsad rymd, betraktad utan någon deri befintlig kropp. *Aritmetiskt h-t*, hvarje af enheter bildad summa. *Matematiskt h-t*, säges både om ett geometriskt och aritmetiskt helt. *Logiskt h-t*, hvarje begrepp, så vida det utgör en sammanfattning af kännetecken, hvilka anses för enheter i förhållande till begreppet, deras summa. *Det h-a*, säges om något, som betraktas med afseende på alla dess delar samtagna till ett, utan att fästa sig vid någon särskild del. *I ell. på det h-a*, i ell. på det *h-a taget*, med afseende på det hela, öfver hufvud, i allmänhet taget. — *Helt*, adv. Se längre ned.

HELA, v. a. 1. (Egentl.: göra hel) Låka, återställa till helsan. Säges isynnerhet i fråga om sår. *H. ell. sår. H. bensårspatier.* — *Syn.* Se *Bota*. — *H-s*, v. d. Blifva helad. *Såret h-s nu snart. Han h-des snart under denne insigtsfulle läkares vård.* — *Helande*, n. 4. **HELBAD**, n. 5. Sådant slags bad, då hela kroppen nedsänkes ända till hakan i vattnet.

HELBOTTENBRÅDER, hëlbått'nbrä'd'r, m. 3. pl. Bråder af 2 ½ till 3 tums tjocklek.

HELBREGDA, hällbrä'da, a. oböjligt. Frisk och sund. — *Syn.* Oskadd, Behållen, Välbehållen. Anm. Ordet kommer, enligt Spiegel, af *Hel*, helsa, och *Obrigdur*, stadig, fast, d. v. s. vid stadig, god helsa.

HELBRODER, hëlbrod'r, m. 3. pl. — *bröder.* Se *Broder*, 1.

HELBÄDDAD, a. 2. (bot.) *H-t blad*, som är utan alla inskärningar.

HELDRE, HELDST, se *Hellre, Helst.*

HELEN-ELD, helénëld, m. 2. Se *Elms-eld.*

HELFLÄDD, a. 2. neutr. — *flädt. H-dt skinn*, amflädt helt, ouppskuret.

HELFRANSK, hëlfrrånsk, a. 2. Se *Fransk.*

HELFRI, hëlfri', a. 2. neutr. — *fritt.* Säges om svenskt fartyg, som är bygd i riket och i behörig ordning naturaliseradt, då det endast erlägger den i taxan utsatta tull för alla varor, som dermed till riket införas eller derifrån utföras. *H. tull*, som erlägges af helfritt fartyg. *Den h-a tullen förhöjes för alla varor, som inkomma eller utföras med främmande fartyg, utom då särskilda traktater med främmande makter häruti göra undantag.*

HELFRIHET, f. 3. Egenskapen att vara helfri. Jfr. föreg. ord.

HELFVETE, m. fl. se *Helvete*, m. fl.

HELFÖRDLAD, a. 2. *H. ull*, sådan som fås af får, tillkomna genom parning af inländska moderfår med baggar af ursprungligen spansk ras, och tvärtom.

HELG, hällj, f. 3. Kyrkohögtid af flera dagar. *Till, före, under, efter h-en.* — Ingår i sammansättningar Jul-, Påsk- och Pingsthelg.

HELGA, hëllga, v. a. 1. 1) Hålla helig. *H. sabbaten. H. Guds namn. H-dt varde ditt namn.* — 2) Göra helig. *Nåden i Christo h-r den troende.* — 3) Gifva heligt anseende, heligt vikt, betydighet, förlåna helighet. *Christi blodiga död på korset har h-t Långfredagen för alla kristna.* — 4) Invinga till Guds tjänst. *Detta tempel är h-dt åt Gud. H. sitt lif åt Gud.* — Säges i samma mening med afseende på bedendomens gudar. *Ett tempel. h-dt åt Jupiter*

Stator. — 5) (fig.) Egna. *H. sina krafter åt statens tjänst.* — *Syn.* Egna, Offra.

HELGA, HELGE, sammandraget af *Heliga, Helige.*

HELGAHÖGBEN, hëllgahö'gbën, n. 5. Se *Väggspindel.* — Skrifves äfv. och riktigare *Helga Högben.*

HELGALEN, hëlgälänn, a. 2. neutr. — *et.* Fullkomligt galen.

HELGAMÄNNA-SAMFUND, n. 5. (teol.) De heligas gemenskap i Gud och Christo.

HELGANDE, n. 4. Handlingen, hvarigenom någon eller något helgas.

HELGD, hälljd, f. sing. 1) Egenskapen att vara helig och som sådan böra anses. *Sabbatens, edens h. Hålla i h., hålla helig.* — 2) Egenskapen att ej strafföst kunna kränkas. *Lagarne, rättvisans, majestälets h.*

HELGADAG, hälljdag, m. 2. (egentl. *Helgedag*) Ställe på ett fartyg, som vid ojemn tjärning eller lappsalfning blir bart.

HELGEANDSHUS, n. 5. Så kallades i forntiden hospitaler, inrättade af fromma brödrälager.

HELGEDAG, hëllgedag (i dagligt tal: hälljdag ell. hëlldag, äfv. hëlldag), m. 2. En till gudstjänst och andra andaktsöfningar helgad dag. (Ordstäfv.) *Det kom som en h. midt i veckan*, helt oförmodadt.

HELGEDAGSKLÄDER, m. 3. pl. och **HELGEDAGSKLÄDNING**, f. 2. Kläder, klädning, som man nyttjar endast helgedagarna och vid högtidliga tillfällen.

HELGEDOM, hëllgedómm, m. 2. 1) Ett till religiöst bruk bestämdt ting. *Förvara något som en h.* — 2) Qvarleva af ett helgon. — *Syn.* Relik. — 3) Heligt rum, hus. *Träda in i h-en. Herrans h.*

HELGEDOMSKAR, hëllgedómmskår, n. 5. Kårl af förgylt silver eller guld, som fordom hörde till kyrkans inventarier.

HELGEDOMSSKRIN, n. 5. Skrin, hvori ett helgons kvarlevor förvaras.

HELGELSE, f. 3. (teol.) Den genom Guds nåd hos menniskan verkade förändring, att hon blifver helig, d. v. s. hennes förbättring till förstånd, vilja och leverne, så att hon både i tankar, ord och gerningar söker att rätta sig efter Guds vilja.

HELGEMESSA, f. 1. 1) Se *Allhelgönadag.* — 2) Den dag i nu varande almanackan, som benämnas Alla Helgons Dag.

HELGERÅN, hëllgerå'n, n. 5. 1) Rån af till religiöst bruk bestämda ting. — 2) (fig.) Gudlös handling, hvarigenom man liksom förnekar allt hvad heligt är.

HELGESMÅL, n. 5. 1) Aftonen före en helgedag. — 2) Ledighet ifrån arbete på sådana aftnar. *Ringa h.*, genom klockringning vid denna tid tillkännagifva en helgedags ingång.

HELGFLUNDRÄ, hälljflöndra, f. 1. Fiskart, den största af Flundroras släkte, långlagd, slät, brun, 6 till 8 fot lång; väger stundom ett skeppund. *Pleuronectes Hippoglossus.* [Helje-, Hälge-, Hälje-.]

HELGHÖ, hälljhö', n. sing. Ett slag fodergräs med röda blommor. *Hedysarum Onobrychis.*

HELGJUTEN, a. 2. neutr. — *et.* 1) Gjuten i ett stycke, på en gång. — 2) (fig.) Säges om konstverk och vitterhetsalster, som visa en fullkomlig harmoni, enhet, öfverensstämmelse mellan delarna och det hela.